

Bagadus

Covid-19 epidemiiija: Bagadus mo njoammunsuodjalusfágalaččat lea dohkálaš bargat gávpedoaimmain gos lea oktavuohta guovtti olbmo gaskkas, nu mo vuoktačuohppit, rumašdikšu jna.

Cuoŋománu 23. b. 2020

Álggahus

Ođđa koronavirusa (SARS-CoV-2) leavvan, mainna šaddá vuoinjahatvuolši covid-19, sáhtta bistit guhká dan duohken makkár njoammunsuodjalusdoaimbajut dahkkojit servodagas. Leat leamaš hui garra njoammunsuodjalusdoaimbajut ja mii fertet leat ráhkkanan dasa ahte maiddá ovddasguvlui leat doaimbajut. Go servodat fas rahppo de dat dahkko veaháziid mielde ja bearráigeahčuin.

Fitnodagat mat fáallet vuoktačuohppibálvalusaid, liikedivššu, ruvvema ja rumašdivššu, tatoveremiid, ráigama (piercing) ja sullasaš fáladagaid, leat leamaš gitta covid-19-láhkaásahusa vuodul. Ráđđehus lea mearridan ahte dát besset rahpat gávpedoaimmaid fas jus čuvvot gáibádusaid njoammunsuodjalussii.

Álbmotdearvvašvuodainstituhtta (FHI) rávve mo fitnodagat sáhttet organiseret barggu ja áimmahuššat njoammunsuodjalusa nu bures go vejolaš. Ráđđehus árvvoštallá strategii ja doaimbajuid jeavddalaččat, ja dat sáhttet rievdat fáhkka.

Geaidda guoská bagadus?

Bagadus guoská vuoktačuohppiide, doaimmaide mat fáallet liikedivššu, tatoveremiid, ráigama (piercing) ja eará fitnodagaide maiddá [Láhkaásahus buhtisvuodagáibádusaid birra vuoktačuohppi,- liikedivššu-, tatoveren- ja ráigandoaimmaide jna. guoská](#). Láhkaásahus gusto maiddá eará doaimmahagaide main čugge liikki čađa ja destruere liikki, ovdamearkka dihte dain doaimmain gos boldet mearkka liikái ja ráhkadit háviid. Eavttut dáid gávpedoaimmaid rahpat fas lea fáttmastuvvon covid-19-láhkaásahussii § 14a. Rávvagat dán bagadusas leat lassin daid eavttuide ja eará láhka- ja láhkaásahusaid nannejuvvon gáibádusaide mat gustojit dán suorgái. Geahča makkár eavttut leat vai gávpedoaimma sáhtta rahppot covid-19-láhkaásahusas: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-03-27-470>.

Bagadusa ulbmil

Bagadusas leat rávvagat mo gávpedoaimmat sáhttet áimmahuššat njoammunsuodjalusa ja eastadit ahte covid-19 njoammu sahtedohko sirdojuvvo olbmos olmui ja leavvá. Evttohuuvon njoammunsuodjalusa doaimbajuid ulbmil lea suodjalit sihke kundariid ja bargiid. Vaikke ávžžuhuvvon doaimbajut njoammuneastadeapmái čađahuvvojit, sáhttet olbmot buohccát covid-19:in. Ávžžuhuvvon doaimbajut leat veahkkin hehttet njoammuma leavvamis.

Ovddasvástádus

Lea ovttaskas gávpedoaimma ovddasvástádus árvvoštallat duhtadago dikšu vuđolaš gáibádusaid njoammunsuodjalussii, ja ahte sáhtta go fálojuvvot. Ovttaskas gávpedoaimma ferte ieš árvvoštallat mo doaimbajut galget heivehuvvot sin doibmii ja báikkálaš diliide. Earret daid njoammunsuodjalusdoaimbajuid mat leat čilgejuvvon dás vuollelis, galget gáibádusat ja rutiinnat mat dábálaččat gustojit doibmii čuvvojuvvot. Geahča kapihtala riskaárvvoštallama birra loahpas. Jus kunddar dahje bargi oažžu covid-19 diagnosa manja go leamaš oktavuohhta fitnodagain, lea čuovvoleapmi ja doaimbajut gielddadoaktára ovddasvástádus.

Mo njoammuda koronavirus?

Covid-19 njoammu vuosttamuzžan goaikkanasaid bokte mat bohtet njoammuduvvon olbmo vuoinjahatbohccis go son ságasta, gossá dahje gastá (goaikkanasnjoammu). Dákkár goaikkanasat gahččet johtilit eatnamii ja eai biso áimmus. Virus sáhtta maiddá njoammut dan bokte ahte virus boahhtá gieđaide, ja das sirdása dat šliiveassái čalmmiin, njunis dahje njálmmis (guoskkahannjoammun). Sáhtta ovdamearkka dihte leat virus kundara liikkis dahje vuovttain, mii sáhtta sirdašuvvot dikšu gieđaide. Dávda njoammuduvvo álkimusat go olbmuin geain lea virus leat dávdamearkkat (gosahat, gastein, nuorvvu jna.), muhto dávda sáhtta maid njoammut áiddo ovdalaš go dávdamearkkat dovdogohtet. Buorre gossanbuhtisvuohhta, ja doalahit gaskka, leat mearrideaddji doaimbajut ráddjet goaikkanasnjoammuma riskka. Buorre giehtabuhtisvuohhta, ja erenoamážit garvit lihkaeames ámadaju duolva gieđaignin lea dehálaš hehtten dihte guoskannjoammuma. Seamma dehálaš lea buhtistit dávjá ja dárkilit dakko gokko dávjá guoskkahuvvo. Viidásat lea áibbas

dárbbalaš ahte bargit ja kundarat geain leat vuoiŋahatvuolšši dávdamearkkat (čottabávčas, nuorvvu, gosahat jna.) bissot ruovttus.
(https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta/hvis_du_mistenker_at_du_er_syk_med_covid-19/?term=&h=1).

Dieđut covid-19 birra

Eanet dieđut covid-19 birra leat gávdnamis Álbmotdearvvašvuodainstituhta neahttasiidduin:
<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/>

Geahča maiddá dieđuid covid-19 ja doaibmabijuid birra mat gusket bargoeallimis mat leat bohtán Bargobearráigeahčus:

<https://www.arbeidstilsynet.no/tema/biologiske-faktorer/coronavirus-tiltak-i-arbeidslivet-mot-smitte/>

Álbmotdearvvašvuodainstituhtas lea neahttaoahpamus mas leat dieđut dávdaleavvama ja dávdá birra, ávžžuhuvvon njoammunsuodjalusdoaimabijuid ja juridihkalaš áššiid birra mat leat čadnon dáid fitnodagaid rahpamii. Dáppe leat leaŋkkat neahttaoahpamusii ja kursageahččaleapmi:

<https://www.fhi.no/om/kurs-og-konferanser---oversikt/nettundervisning-rad-for-gjenapning-av-virksomheter-som-driver-en-til-en-be>

Oppalaš rávvagat:

- Fitnodagat galget fuolahit ahte buot bargit dovdet njoammunsuodjalusdoaimabijuid mat gusket fitnodahkii ja láchčit nu ahte dát sáhttet čuvjuvot.
- Henge dieđuid kundariidda ja bargiide mas leat rávvagat mo eastadit njoammuma.
 - [Plakáhtat ja diehtajuohkinávdnasat](#)
- Juohkehaš ferte árvoštallat iežas dearvvašvuodadili vuoiŋahatvuolšši dávdamearkkaid dáfus, iige galgga bohtit bargosadjái jus šaddá feber dahje vuoiŋahatvuolšši dávdamearkkat. Bargit geat leat ruovttuerremis dahje ruovttuisolašuvnnas eai galgga mannat bargui. Bargit galget guođdit bargosaji dalánaga jus šaddá feber dahje vuoiŋahatvuolšši dávdamearkkat. Bargit geat leat buohccán barggus eai berre mannat ruoktut kollektiivasáhtuin.
 - [Jus balat ahte leat buohccán koronavirusiin](#)
- Kundarat eai galgga bohtit gávpedoibmii jus sis lea feber, vuoiŋahatvuolšši dávdamearkkat dahje jus sii leat ruovttuerremis dahje ruovttuisolašuvnnas. Dán birra berre gávpedoaima juohkit dieđuid go diibmu dingojuvvo, ja diehtu berre juhkkajuovot go vejolaš muittuhusat diibmošiehtadusa birra sáddejuvvojit (omd. sms bokte), nu ahte kundarat sáhttet šluhttet diimmu jus buohccájit dahje gártet erremii.
- Gávpedoaima berre ovddalgihtii ávžžuhit kundariidda ahte sis leat buhtes vuovttat, liiki ja skávžžát go bohtet jus ii leat vejolaš bassat daid báikkis.
- Nu guhká go lea vejolaš, berre máksujuvot guoskkaheami haga digitála máksinčovdosiiguin. Vejolaččat berre máksinkoarta geavahuvvot. Reaidoruđat galget dušše geavahuvvot jus ii leat eará vejolašvuohta.
- Biepmu ja juhkamusa guossoheapmi, maiddá teaja dahje káfe, ii galgga fállujuvot kundariidda. Erenoamáš dilálašvuodain main kundariin lea dárbu juhkamuššii sáhtta leat jierpmálaš ahte giddejuvvon bohtalat mas lea čáhci, bruvsa dahje sullasaš lea olámuttos..

- Gávpedoaibma galgá vurket dieđuid mas oaidná guđemuš kundarat leat ožžot bálvalusaid, guokte vahku maŋos áiggis, vai dat vejolaččat sáhtta geavahuvvot gávnnaht gos njoammu lea vuolgán. Sis galgá maid leat oppalašgeahčastat das gos kunddar lea ožžon bálvalusaid ja guđemuš bargit leat addán bálvalusaid juohke kundarii. Gávpedoaimmat galget vurket dieđuid guokte vahku maŋŋá go bálvalus lea čađahuvvon. Gávpedoaimmat galget juohkit kundariidda dieđuid dán birra.
- Gávpedoaimmat berrejit árvvoštallat unnidit dahje gaskaboddosaččat heaitit dikšofálaldagaiguin mat mielddisbuktet ahte ferte leat njunnálagaid ja dainna lágiin mielddisbuktet stuorát riskka njoammumii.
- Jus gávpedoaimmis eai sáhte leat nu ollu bargit barggus oktanaga vai bisuhit gaska, berre geahččalit dahkat nu ahte leat dat ovttahat bargit geat barget joavkkuin/seamma bargoáiggis. Nu ahte sihkarasto ahte dušše sii geat barget oktanaga gártet erremii, jus kundarat dahje bargoustibat buohccájit.
- Árvvoštala ahte ráddje geavaheamis guovddášáiggi, vai bargit bohtet bargui iešguđet áiggiide ja vai sáhtta garvit bahkoáiggi. Bargit berrejit garvit geavaheames almmolaš sáhtuid ovdan ruoktut bargui.

Giehta- ja gossanbuhtisvuohta

- Lea dehálaš bassat gieđaid dávjá ja dárkilit vai lea buorre giehtabuhtisvuohta. Gieđaid bassat loika čáziin ja golgi sáibbuin dagaha ahte duolva, bakteriiat ja virus luvvejuvvo liikkis basadettiin ja doidiluvvo čázi mielde.
- Jus ii leat vejolaš gieđaid bassat de lea desinfekšuvdna mas lea alkohola buorre molssaeaktu. Virus lea hearhi alkoholii, muhto seammás lea dehálaš bidjat merkii ahte desinfekšuvdnaávdnasat main lea alkohola eai doaimma nu bures go leat njuoska dahje duolva gieđat, dalle berre bassat gieđaid.
- Giehtabuhtisteapmi galgá čađahuvvot ovdal ja gaskal juohke kundaroktavuođa. Bargit galget gieđaid bassat dávjá ja dárkilit unnimusat 20 sekundda. Dasto galgá gieđaid sihkkut bábersihkaldagain man bálkesta.
- Kundariidda galgá fállat bassat gieđaid dahje oažžut giehtaspriita go bohtet lokalitehtii ja maŋŋágo dikšu lea čađahuvvon. Loga eanet giehtabuhtisvuođa birra: <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta/renhold-og-hygiene/?term=&h=1>
- Garve gossamis dahje gastimis njuolga earáid guvlui, ja govčča njálmmi ja njuni báhpáriin man dakka maŋŋil bálkestat. Jus ii leat bábir olámuttos ávžžuhuvvo gossat dahje gastit giehtagávvii. Buhtis gieđaid dakka maŋŋá go leat gossan dahje gastán.
- Ávžžuhuvvo ahte bargit eai geavat nu ollu suorbmasiid ja eará giehtabáttiid, ja ahte eai geavat giehtadiimmu. Lea maid dá ávkkálaš ahte leat oanehis gaccat.

Doaibmabijut vai bisuha gaska olbmuid gaska

- Galgá leat unnimusat 1 mehter gaska gaskal juohke bargi, spiehkastat leago oahpahallit ožžot bagadallama. Doalat gaska bargoustibiidda bargadettiin, čoahkkimiin ja bottuin.
- Jus leat máŋga kundara seamma lanjas oktanaga, ferte fuolahit ahte lea unnimusat 1 mehter kundariid gaska (oalggis oalgái). Dát gusto dalle go lea guhkit áiggi ovttá lanjas, ii dalle go vázzá nuppi meattá. Gáibádus gusto sihke vuordinlanjain ja dan lanjas gos bargu dahkko. Gaska sáhtta merket ovdamearkka dihte liibmabáttiin láhttaí. Árvvoštala sirdit viessogálvuidd lanjain lámčččin dihte vai olbmot geat leat gávpedoaimma lanjain eai leat menddo lahkalašlagaid.

- Láže dan ovdii ahte nu unnán kundarat go vejolaš leat bargolanjain dahje vuordinlanjas oktanaga. Berre árvvoštallat ahte lea boddu juohke kundara gaskka, amas dárbbášit geavahit vuordinlanja. Berre ávžžuhit kundariid ahte eai boađe ovdal šihthtojuvvon áiggi, ja ahte sis eai leat mieđušteaddjit mielde.
- Ráddje nu ahte eai leat mánga bargi oktanaga oktasaš boradanlanjas.
- Jus lea váttis láchit nu ahte sáhtta leat gaska olbmuid gaskka geat leat lanjain dábálaš doaimmas, berre gávpedoaibma árvvoštallat rievdadit doaimma nu ahte go diimmut dinggojuvvojit de biddjo doarvái áigi kundariid gaskka, nu ahte bargit barget iešguđetge áiggiin dahje ahte eará doaibmabijut biddjojuvvojit johtui.
- Garvve dearvvaheami ja eará dárbbášmeahtun fysalaš oktavuoda, erenoamážit ahte ámadajut leat lahkálaga.
- Gávpedoaibma sáhtta árvvoštallat cegget bissovaš seainni dahje seainni man sáhtta sirdit bargosajiid gaskka. Gaskaseidni berre gokčat stuolus/dikšobeajkkas ja bajás guokte mehtera, ja nu govdat go dat báiki lea gos kunddar ja bargi leaba divššodettiin.
- Dilálašvuodain gos lea kunddar ja bargi leaba njunnálagaid ja lea dárbu ahte lea unnit gaska go 1 mehter (ovdamearkka dihte gazzadesign oktavuodas), sáhtta ovdamearkka dihte geavahuvvot fysalaš caggi gaskal bargi ja kundariid, ovdamearkka dihte pleksiglássa, jus vejolaš.

Buhtistanrávvagat

- Ávžžuhuvvo ahte lanjat buhtistuvvojit bures ja dábálaččat, ja biggohuvvojit beaivválaččat. Dábálaš buhtistanvuogit ja -buktagat sáhttet geavahuvvot. Hivssegat ja basadangárit galget buhtistuvvot unnimusat oktii beaivái. Bábersihkaldagat ja sáibu ferte leat olámuttos. Ruskalihtit galget gurrujuvvojit jeavddálaččat. Galget leat rutiinnat mo duodašit goas buhtisteapmi lea čađahuvvon.
- Berre geahčadit báikkálaš buhtistanplánaid organiserema, ovddasvástádusa ja resursadárbbu dáfus, ja dahkat heivehemiid jus lea dárbu.
- Uksageavjjat, boarddarinddat, bänkoterminálat, kássaapparáhtat ja eará dávvirat dahje olggožat mat dávjá guoskkahuvvojit, galget buhtistuvvot dávjá ja mángii beaivái. Desinfekšuvdnaávdnasat main lea etanola sáhttet geavahuvvot buhtes olggožiidda, muhto fuomáš ahte ii leat doarvái dušše dan geavahit jus olggožat leat duolvan. Olggožat mat leat duolvan fertejit danne buhtistuvvot ovdal geavaha desinfekšuvdnaávdnasa dan lassin.
 - [Buhtisteapmi ja desinfekšuvdna covid-19 oktavuodas surggiin mat eai gula dearvasvuodabálvalussii](#)
- Bargobiergasat mat leat geavahuvvon (skierat, gálganat/čohkumat jna), stuolus gokko gieđa vuoiŋnastahtta, stuolu/basadangári gos vuovttaid bassá ja sullasaččat galget buhtistuvvot gaskal juohke kundara.
- Sihkaldagat ja eará tekstiillat mat leat guoskkahan kundariid galget lonuhuvvot juohke kundara gaskka, ja bassot nu alla temperatuvrrain go tekstiillat girdet. Duolva tekstiillat galget gieđahallot ja vurkejuvvojit dainna lágiin ahte eai sáhte nuoskkidit liikki, šliiveasiid, tekstiillaid dahje eará dávviriid.
- Leage erenoamáš fuolalaš buhtisvuodain gievkkanaččain/borranlanjain. Bargit fertejit buhtistit gieđaid ovdal geavahit gievkkana/borranlanja.
- Vahkkobládit, aviissat jna eai galgga leat olámuttos vuordinlanjain, eaige lanjain muđuige.

Rávvagat suddjendáviriid birra

- Vuolggasadjin de eai ávžžuhuvvo bargit geavahit njálbmeseuoji dahje suorbmafáhcaid earret daid dilálašvuodain main dábálaččat geavahit dákkár suddjendáviriid.
- Jus gávpedoaimmas geavahuvvojit njálbmeseuojit ja suorbmafáhcat, berre doaibmajodiheddji áimmahuššat ahte bargiide addo oahpahallan mo daid geavaha riehta.
- Dál ii ávžžut FHI ahte dearvasolbmot álbmogis geavahit njálbmeseujiid. Duogáš dasa lea go ii leat duođaštuvvon lea go das ávki. Sáhtta addit fálska oadjebasvuoda ja dagahit ahte olbmot eai váldde eará njoammuneastandoaibmabijuid nu duođas. Nu mo dál lea dilli de leat maid njálbmeseuojit vátnát. Vuos ferte fuolahuvvot ahte dearvasvuodabálvalusas leat dat suddjendávvirat maid dat dárbašit. Jus ráva rievda, de dat gaskkustuvvo.
- Jus goitge vállje geavahit eahpemedisiinnalaš njálbmeseuoji dahje eará mii gokčá njálmmi ja njuni guoskevaš gávpedoaimmain, leat čuovvovaš áššit dehálaččat:
 - Ale oastte medisiinnalaš njálbmeseujiid mat dárbašuvvojit dearvašvuodabálvalusas (njálbmeseudji klássa II dahje IIR, dahje vuoiŋnahatsuodji)
 - Go geavaha njálbmeseuoji ja sullasaččaid de dat ii buhtte giehta- ja gossanbuhtisvuoda rávvagiid, dan ahte bissu ruovttus jus leat vuoiŋnahatvuolšši dávdamearkkat ja doalahit gaska olbmuid gaska.
 - Vai njálbmeseuojis lea ávki njoammuneastadeapmái sutnje gii dan geavaha, de dat ferte leat čavga njálmmi ja njuni badjel.
 - Lea ráddjejuvvon man beaktiil ja man guhká njálbmeseudji bistá. Beaktiilvuhta unno go njálbmeseudji láktá. Das lea dušše beaktiilvuhta stuorát partihkkaliid vuostá (nu mo goaikkanasaid) ja dan ferte lonuhit áiggis áigái.
 - Lea unohas geavahit njálbmeseuoji ja olbmot geat geavahit njálbmeseuoji guoskkahit njálbmeseuoji ja ámadaju muđui dávjá. Jus lea guoskkahan nuoskkiduvvon olggožiid, sáhtta johtilit guoskkahit čalmmiid ja njálmmi, ja dáinna lágiin šaddá stuorát riska njoammumii. Garvve danne guoskkaheames njálbmeseuoji gieđaguin go dus lea dat badjelis ja it leat vuos gieđaid bassan dahje geavahan desinfekšuvna.
 - Geavahuvvon ovttaháváš njálbmeseuoji bálkestat dábalaš ruskalihttaí ja leage dárkil go basat gieđat ovdal bijat njálbmeseuoji ja dalán go leat dan nuollan fas. Go geavahat njálbmeseuoji man dávjá sáhtta geavahit, de čuvvojuvvojit rutiinnat mo daid galgá bassat.
- Njoammu sirdása seamma láhkai gieđain main leat suorbmafáhcat go gieđain main eai leat suorbmafáhcat. Virus ii njoamo liikki čađa, muhto vuoiŋnahagaide šliiveasi bokte čalmmiin, njunis ja njálmmis. Olbmot geat geavahit suorbmafáhcaid leat nu go olbmot suorbmafáhcaid haga gaskaoapmin sirdit njoammu ovtta dávviris nuppi dávvirii, ja iežas ámadadjui go dan guoskkaha. Vásáhusat čájehit ahte bargit geain leat suorbmafáhcat dovdet iežaset suddjejuvvon ja danne eai buhtis gieđaid seamma dávjá go jus sis eai livčče lean suorbmafáhcat. Dát dagaha ahte eahpenjuolga sáhttet sii eanet njoammu fievrridit go sii geat eai geavat suorbmafáhcaid. Mii ávžžuhat ahte bargit vuoktačuohppi- ja čálgosuorggis dušše geavahit ovttaháváš suorbmafáhcaid dalle go lea dárbu dasa, álgovurolaččat daid dilálašvuodain goas sii dábálaččat geavahivčče suorbmafáhcaid. Go geavaha suorbmafáhcaid de lea erenoamáš dehálaš buhtistit gieđaid go nuollá daid. Ovttaháváš suorbmafáhcat galget dušše geavahuvvot oktii, ja bálkestuvvot dan manjá.
- Bargiin berrejit leat buhtes biktasat go leat barggus. Gávpedoaimmain gos lea vejolaš lámččit vai bargiin leat bargobiktasat lea ulbmillaš dan dahkat.

Bargiid birra geat sáhttet leat riskajoavkkuin

Daid dieđuid vuodul mat dássáži leat dávdaleavvama birra leat erenoamážit vuorrasat olbmot (badjel 65 jagi) geain lea alla riska duođalaš buozalmasvuhtii covid-19:in, erenoamážit jus sis leat eará kronalaš dávddat. Dasa lassin leat eará rávisolbmui geain leat eará dávddat (váibmo-varrasuotnadávddaid, alla varradeaddu ja diabetes) stuorát riska duođalaš buozalmasvuhtii. Lea maid dá vejolaš ahte eará kronalaš dávddat ja jus geavaha dálkasiid mat unnidit rupmaša vuostálastinnávcca dávddaid vuostá sáhttet dagahit ahte šaddá stuorát riska. Bargit geat gullat dáidda joavkkuide eai berre bargat lahka kundariid eaige oahpahalliid čuovvolemiin, ja sidjiide berre láchčojuvvot vai sáhttet bargat ruovttukantuvrras dahje vejolaččat biddjot bargat eará doaimmaid jus leaš vejolaš.

- [Rávvagat riskajoavkkuide](#)

Bargoaddi galgá čađahit riskaárvoštallama bargobirrasis

Bargoaddi fertet kártet ja čađahit riskaárvoštallama buot dain várain ja váttisvuodain mat sáhtte čuožžilit koronavirusa geažil. Bargoaddi galgá ráhkadit plána ja bidjat johtui doaibmabijuid hehtten dihte ahte njoammu leavvá gávpedoaimmas. Sáhtta váldit oktavuoda fidnodearvvašvuodabálvalusain jus lea dárbu oažžut veahki árvoštallat riskka ja ráhkadit plánaid main leat doaibmabijut.

Riskabeliid ovdamearkkat koronavirusa oktavuodas:

- Bargit riskajoavkkuin (geahča oppalaš listtu Álbmotdearvvašvuodainstituhtas)
- Lagašoktavuohta bargoustibiiguin (unnitgo 1 mehter)
- Giehtabassan sáibbuin dain giehtadesinfekšuvdnaávnas ii leat olámuttos
- Váilevaš buhtisteapmi dávviriin ovdal ja maŋŋágo leat geavahuvvon kundariidda
- Váilevaš oahpahuš bargiide

Gávdnojit iešguđetlágan reaidut riskaárvoštallama čađaheapmái. Bargobearráigeahčču neahttasiiddus lea fáddásiidu riskaárvoštallama birra, doppe lea bagadus ja doppe gávdno evttohus skovvá man sáhtta geavahit riskaárvoštallamii:

<https://www.arbeidstilsynet.no/hms/risikovurdering/>

Dáppe gávnna Bargobirasofelačča oahpahušreaiddu. Dat lea e-oahpahušreaidu mas oažžu álgooahppu buot osiin bargobirasdoaimmas. Bargobirasofelaččas lea sierra oassi dan birra mo galgá čađahit riskaárvoštallama:

<https://www.arbeidstilsynet.no/hms/arbeidsmiljoguiden/kapitteloversikt/del-2/introduksjon-til-risikovurdering/>

Gávdno maid dá reaidu mii lea heivehuvvon vuoktačuhppiid bargobirrasa riskka árvoštallat - "Risikohjelpen". Dás lea vuolggasadjin dat deháleamos riskabealit vuoktačuohppidoaimmain. Dat lea ráhkaduvvon doarjjan dasa mo gávpedoaimmat sáhttet kártet gávdnoštumiid ja das leat evttohusat makkár doaibmabijut sáhttet leat heivvolaččat. Dá lea reaidu mii gokčá eanet riskabeliid go dušše daid mat leat čadnon koronavirusii. Gávpedoaimmat sáhtte goitge lasihit riskabeliid ja doaibmabijuid maid reaidu ii govčča.

<https://risikohjelpen.arbeidstilsynet.no/bransje/fris%C3%B8r>